

Anthony J. Tomasino, Amri Kumi

Kipindi cha 10: Amri ya 9 – Hakuna Shahidi wa Uongo

Huyu ni Dkt. Anthony J. Tomasino na mafundisho yake kuhusu Amri Kumi. Hiki ni kipindi nambari 10, amri ya tisa, hakuna shahidi wa uongo. Tumefika kwenye amri ya tisa.

Sasa usishuhudie uongo dhidi ya majirani zako. Sasa, nilipokuwa shule ya msingi, katika darasa la shule ya Jumapili, wakati mwingine ningeweza kuwa mtoto mwenye matatizo kidogo. Lakini tulikuwa na mwalimu wa shule ya Jumapili ambaye alikuwa akipitia Amri Kumi.

Na kwenye chati yake ndogo ya Amri Kumi zote, tulipata nambari tisa, na ilikuwa, Usiseme uongo. Na mwalimu wetu wa shule ya Jumapili alitueleza, lazima kila wakati useme ukweli chini ya kila hali. Na kwa hivyo nikamuuliza, kwa njia yangu ya kawaida ya busara, nikasema, sawa, Bw. Smith, Bw. Smith, vipi ikiwa uko nyumbani na uko peke yako na mtu anakuja na kugonga mlango na kusema, kuna mtu ananifukuza kwa shoka, nifiche, nifiche, tafadhali.

Alisema, na mtu huyo anaingia ndani ya nyumba, na unamficha kabatini. Kisha jamaa huyo anafika na anagonga mlango na ana shoka. Na anasema, Yuko wapi? Je, aliingia hapa? Niseme nini? Je, ni lazima niseme ukweli? Na akasema, Naam, nadhani unapaswa kusema chochote.

Ndiyo, hilo linamweka mtoto mdogo maskini katika hali mbaya sana hapo, kulazimika kumtazama mtu huyu kwa shoka huku wewe umesimama pale usiseme chochote, kwa sababu huwezi kumwambia, hapana, hakuna mtu hapa, kwa sababu hiyo itakuwa uongo. Na hiyo itakuwa ni kuvunja Amri Kumi. Ninafurahi kukuambia kwamba hiyo si kweli maana ya amri hii hata kidogo.

Kwa kweli, nadhani kwamba usiseme uongo labda ni tafsiri mbaya sana kwa sababu inapotosha na inaibua maswali mengi, ambayo amri hii haikukusudiwa kuyashughulikia. Sasa, maneno halisi, bila shaka, ya amri hiyo ni, Usimshuhudie jirani yako uongo. Naam, kutoa ushahidi wa uongo kunaonekana kumaanisha mpangilio mgumu sana.

Inaonekana kumaanisha mpangilio wa chumba cha mahakama. Na hilo linaweza kuwa wazo kuu linalowasilishwa hapa. Sasa, nitasema kwamba hii ni kama Amri Kumi zote.

Hili linaonekana wazi katika sehemu zingine katika Torati, katika Pentateuki, na kisha zaidi ya hapo katika manabii na katika Agano Jipya pia. Lakini maneno katika kesi hii yanaonekana kumaanisha chumba cha mahakama. Tugesema, msifanye kiapo cha uwongo.

Sasa, hiyo ndiyo njia ya moja kwa moja ya kuelewa hili kwa upande wa ulimwengu wetu wa kisasa hapa. Kwa mara nyingine tena, tunaona kwamba wazo hili la ushuhuda wa uongo lilikuwa ni jambo linalovutia sana katika kanuni nyingi za sheria za Mashariki ya Karibu. Kanuni za sheria za Ur-Nammu ni za moja kwa moja sana, kwa njia, Ur-Nammu.

Ikiwa mtu angejitokeza kama shahidi na akaonyeshwa kuwa mtoa kiapo cha uwongo, lazima alipe shekeli 15 za fedha. Loo, hii ni ya ukarimu sana ikilinganishwa na baadhi ya vifungu vingine. Ikiwa mtu angejitokeza kama shahidi lakini akaondoa kiapo chake, lazima alipe kwa kiwango cha thamani na kesi za kesi hizi.

Ndiyo, namaanisha, kanuni ya sheria ya Ur-Nammu ilikuwa ya ukarimu sana katika kesi hii maalum. Hammurabi, si sana. Ikiwa mtu yeyote atamtega mwingine, akimwekea marufuku, lakini hawezi kuthibitisha hilo, basi yule aliyemtega atauawa.

Kwa maneno mengine, ikiwa umemshtaki mtu kwa kosa la kifo, ukamnasa, unajua, na kisha huwezi kuthibitisha kwamba ndiye aliyefanya hivyo, basi utauawa. Ikiwa mtu yeyote ataleta mashtaka dhidi ya mtu na mshtakiwa akaenda mtoni na kuruka ndani ya mto, ikiwa atazama mtoni, mshtaki wake atamiliki nyumba yake. Kwa mara nyingine tena, hii ni kesi kwa njia ya mto.

Unajua, wazo la kuwa mungu wa mto litawaondolea hatia wasio na hatia. Lakini ikiwa mto utathibitisha kwamba mshtakiwa hana hatia na akaepuka bila madhara, basi yule aliyeleta shtaka atauawa huku yule aliyeruka ndani ya mto atachukua umiliki wa nyumba iliyokuwa ya mshtaki wake. Kwa mara nyingine tena, akisisitiza umuhimu wa kutumia muda katika YMCA ikiwa unaishi Babiloni ya kale.

Ikiwa mtu yeyote ataleta shtaka la uhalifu wowote mbele ya wazee na asithibitishie kile alichoshutumu, atauawa, ikiwa ni kosa la kifo. Kwa hivyo, tutaona, hili ni sawa na msimamo katika Agano la Kale pia. Na tena, kumbuka tu, unajua, 1750 KK, hii ni angalau miaka 350 kabla ya wakati wa Musa, labda karibu na 500.

Lakini tunachokiona hapa ni kwamba, tofauti na Ur-Nammu, kanuni ya sheria ya Hammurabi inasema ikiwa utahatarisha maisha ya mtu kwa kumshtaki na kushuhudia kwamba alitenda kosa la kifo, ni bora uwe na uhakika kwamba unaweza kuthibitisha hilo. Na ikiwa itathibitishwa kwamba ulisema uongo kwa kujua, basi maisha yako yatapotea. Na tunapata, kama ninavyosema, aina ya dawa inayofanana sana katika Torati, Mambo ya Walawi sura ya 19.

Msiape kwa uongo kwa jina langu. Kwa mara nyingine tena, hili liko katika sehemu hiyo katika Mambo ya Walawi 19, ambapo anapitia na kutoa maoni na kupanua kila moja ya Amri Kumi. Hili litakuwa muhimu sana kwa asubuhi ya leo.

Msiape kwa uongo kwa jina langu na hivyo kulikufuru jina la Bwana Mungu wenu. Hiyo ni, unajua, amri, msilitaje jina hilo bure. Msifanye dhuluma mahakamani.

Usimpendelee maskini wala usimpendelee mkuu; bali utamhukumu jirani yako kwa haki; usiende ukiwa mchongezi kati ya watu wako.

Wala usisimame dhidi ya uhai wa jirani yako, kumaanisha kumshtaki kwa kosa la kifo. Mimi ndimi Bwana. Kumbukumbu la Torati 19, ikiwa shahidi mchafu atatokea kumshtaki mtu kwa kosa, ndipo pande zote mbili zinazohusika katika mgogoro zitahudhuria mbele za Bwana.

Kumbuka, hawaendi mtoni. Wanaenda mbele za Bwana, labda mbele ya maskani au kitu kama hicho. Mbele ya makuhani na waamuzi waliokuwa madarakani siku hizo, waamuzi watauliza kwa bidii.

Na kama shahidi huyo ni shahidi wa uongo na amemshtaki ndugu yake kwa uongo, basi utamtendea kama alivyokusudia kumtendea ndugu yake. Ndivyo utakavyoondoa uovu katikati yako. Na unaweza kuona hili linafanana sana na Kanuni ya Hammurabi.

Kama ungekusudia kumnyang'anya jirani yako mali kwa ushuhuda wa uongo, basi ungeishia kunyang'anywa mali. Kama ungekusudia kumfanya jirani yako auawe kwa shtaka la uongo, basi ungeuawa. Sasa, kanuni tutakayoipata imepanuliwa zaidi ya darasani, hapa, au chumba cha mahakama, niseme.

Wazo la kutoa ushahidi wa uongo, ingawa lugha hiyo ni aina ya lugha tunayoweza kupata nyumbani mahakamani, halimaanishi tu ushahidi mahakamani, kama tutakavyogundua tunapoangalia baadhi ya vifungu hivi vingine. Kimsingi, hatuzungumzii hata kidogo kuhusu uongo hapa. Na hili linathibitishwa sana katika kifungu hicho katika Mambo ya Walawi 19.

Ni kuhusu kutumia maneno yanayokusudiwa kumdhuru mtu mwingine. Hilo ndilo kusudi kuu nyuma ya amri hii mahususi. Tunachokiona ni kwamba, kwa kweli, ni kuhusu kusema uongo. Sidhani kama tumezungumzia baadhi ya matatizo yanayotokea ikiwa unadanganya ili kumlinda mtu, kwa mfano.

Je, unadanganya ili kulinda hisia za mtu? Unajua, ikiwa mtoto wa mtu amechora picha, na akakuonyesha, na akasema, Je, si nzuri? Na unasema , Loo, ndiyo, hiyo ni nzuri, mpenzi. Una kipaji sana. Unaweza kuwa unadanganya kwa kutumia meno yako.

Lakini hufanyi uovu. Kwa hivyo, unachofanya si dhambi. Unajua, ikiwa mke atamwambia mumewe, Ndiyo, mpenzi, wewe ni mrembo zaidi sasa kuliko ulivyokuwa chuoni.

Unajua, kuna uwezekano mkubwa anachosema si kweli. Je, anakiuka amri hii? Sidhani kama ni hivyo. Kimsingi, hii si kuhusu kumwambia mtu kichaa.

Ni kuhusu kutumia maneno yaliyokusudiwa kumdhuru jirani yako. Na hivyo ndivyo Mungu alivyo na akilini hapa. Kwa hivyo, tuendeleo mbele.

Usitoe ushahidi wa uongo utakuwa tu ncha ya barafu. Na tena, tunapoona baadhi ya vifungu hivi vingine katika Torati, ambapo vinapanua Amri Kumi, vinapanua hili pia. Torati hutoa matumizi kadhaa tofauti kutoka kwa kanuni hii ya msingi.

Sasa, turudi kwenye ile ya msingi, matumizi ya uchunguzi wa kimatibabu, ambayo ni wazo la kutofanya kiapo cha uongo, sawa? Tumesoma kifungu hicho tayari kilichozungumzia jinsi utakavyoshughulikia kiapo cha uongo. Matokeo ya kiapo cha uongo yanaweza kuwa mabaya kwa jirani yako. Namaanisha, ukimkuta mtu pamoja na kumshuhudia mtu, unaweza kumnyima maisha yake.

Kuna hadithi nzuri katika Apokrifa kuhusu Danieli. Na Danieli katika Apokrifa, kwa njia, katika nyongeza za kitabu cha Danieli, mara nyingi anaonekana zaidi kama mpelelezi kuliko nabii. Lakini katika kisa hiki, wazee wawili wenye tamaa wamekuwa wakimpeleleza mwanamke kijana mwema, na wanaamua kwamba wawili hao watafanya makubaliano ambapo watajaribu kumlaghai mwanamke huyo ili alale nao.

Kwa sababu wanachofanya ni kusema, unajua, hei, ikiwa sisi wawili tutashuhudia kwamba tulimwona akifanya uzinzi katika uwanja wake, basi atauawa. Kwa hivyo, tunaweza kumshambulia hapa na kumfanya alale nasi kwa kumdanganya. Na kwa hivyo, wanaume hawa wawili wanakusanyika na kumwambia mwanamke huyu, utalala nasi, au tutasema kwamba ulifanya uzinzi.

Na mwanamke akasema, hapana, anasema, afadhali nife kuliko kutoa sadaka ya wema wangu kwenu. Na kwa hivyo, anaanza kupiga kelele na wanaume, na umati unakusanyika, na wanaume wanadai kwamba walimwona mwanamke huyu bustanini akifanya uzinzi na kwamba kijana huyo alikimbia. Na kwa hivyo, Danieli anaelezewa hapa kama kijana mdogo sana, anatokea kuwa katika umati, na Bwana anamgusa na kumjulisha kwamba hawa jamaa wanadanganya.

Na kwa hivyo anakujia, na kusema, Niambie tutafanya nini. Tuwatenganishe hawa watu wawili. Na anamchukua yule mtu mmoja kando na kusema, Niambie, uliwaona wapi wakifanya uzinzi? Na yule mtu anasema, Loo, walikuwa chini ya mti ule pale pale.

Kisha anamchukua yule mtu mwingine, na anamleta, na anasema, basi niambie hawa wawili walikuwa wakifanya uzinzi wapi? Anasema, Loo, walikuwa chini ya mti ule pale pale. Na kwa hivyo wanajua kwamba wanaume hao walikuwa wakidanganya, na wanaume hao wanauawa, na yule msichana anaondolewa hatia. Na Danieli anainuliwa machoni pa watu wote kama mtu huyu mwenye hekima anayeweza kutofautisha ukweli na uongo.

Kwa hivyo hiyo ni wazi kwamba ni kesi ambapo kiapo cha uwongo kingeweza kuwa na matokeo mabaya sana. Na hiyo ndiyo moja ya sababu kwa nini Biblia ina sharti hili kwamba uhalifu wowote wa kifo ulipaswa kushuhudiwa na mashahidi wawili. Haikuweza kuwa na mtu mmoja tu.

Kwa bahati mbaya, ubaya ni kwamba wakati mwingine watu wangeweza kushirikiana na kueleza hadithi yao, kisha kumshtaki mtu. Kwa hivyo, tunapata hili katika kisa cha shamba la mizabibu la Nabali pia katika kitabu cha Wafalme, ambapo kuna jirani wa Mfalme Ahabu na Ahabu anapenda shamba la mizabibu la mtu huyo, na anataka shamba la mizabibu la mtu huyo. Na mtu huyo anakataa kuuza shamba lake la mizabibu kwa sababu ni urithi wa mababu zake.

Na hivyo, Malkia Yezebeli anamwona Ahabu akinuna huku na huko. Anasema, Kuna nini, Ahabu, mpenzi? Na anasema, Loo, ni jirani huyo mzee mwovu. Hatanionyesha shamba lake la mizabibu.

Akasema, "Usijali, nitamtunza." Kwa hiyo Malkia Yezebeli akawahonga wanaume wawili waseme kwamba walimsikia akikufuru jina la Bwana. Kwa hiyo Nabothi akapigwa mawe hadi kufa, na Ahabu akachukua mali yake.

Kwa bahati mbaya kwa Ahabu, Mungu aliona jambo lote likitendeka. Kwa hivyo ndio, kiapo cha uwongo kingeweza kuwa na matokeo mabaya sana. Hakuna mtu ambaye angeweza kuhukumiwa kwa kosa la kifo kwa ushahidi mmoja, lakini hata hivyo, kama tunavyoona, matokeo hayakuwa ya uhakika.

Kama watu wangeazimia kuwadhuru majirani zao kupitia maneno yao, wangeweza kufanya hivyo. Wangeweza kuepuka sharti hilo. Na hiyo, tena, ni moja ya sababu kwa nini tunapaswa kufikiria kuhusu Amri hizi Kumi zaidi kama viapo ambavyo watu hufanya, makubaliano ambayo wanaweka mioyoni mwao kwamba hawatafanya mambo haya ambayo yanaweza kuwadhuru wengine.

Adhabu ya kutoa kiapo cha uwongo, tena, adhabu ambayo mshtakiwa angepata kama angepatikana na hatia. Tayari tumesoma hilo katika Kitabu cha Kumbukumbu la Torati. Kwa hivyo hiyo ndiyo maombi ya uchunguzi wa kimatibabu.

Inatumikaje mahakamani? Matumizi ya kimaadili sasa yanaweza pia kumaanisha usiseme uongo kuhusu watu ambao wamekusudiwa kuwadhuru. Sasa, maneno hapa

yanaweza kutafsiriwa kwa njia yoyote ile. Neno shahidi wa uongo linaweza pia kumaanisha simulizi la kudanganya.

Shahidi anaweza pia kuwa simulizi tu kwa Kiebrania. Kwa hivyo, hii inaweza kuwa ama kuzungumzia ushuhuda wa mahakamani au inaweza kuwa tu kuzungumza kuhusu mtu anayesema uongo kuhusu mtu fulani. Inasikitisha kidogo unapoifikiria, na pia inafaraji kidogo kwa maana fulani kwamba watu kadhaa katika Agano la Kale, akiwemo Mungu, wana tatizo kidogo la kutumia udanganyifu wakati mwingine ili kuwalinda watu au kuendeleza kazi ya ufalme wa Mungu.

Na, unajua, hapa ndipo inapopata usumbufu kidogo kwa sababu tunajua kwamba Bwana ni Mungu wa kweli na bado Mungu ana watu kama Ibrahimu, ambao, unajua, huwaambia wale wadudu wadogo kuhusu kama Sara ni mke wake au dada yake au la. Tuna Rahabu, ambaye huwaficha wapelelezi wa Israeli na amebarikiwa kwa sababu alikuwa tayari kuwadanganya watu waliokuja kuwatafuta. Tuna Mikali, binti wa Mfalme Sauli, ambaye anamlinda Daudi kwa kusema uongo na kuwaambia watu kwamba ni mgonjwa.

Na kisha kuna kisa hiki cha ajabu sana katika 1 Wafalme, sura ya 22, ambapo Mungu hutuma roho ya uongo vinywani mwa manabii wa uongo ili waweze kumfanya Mfalme Ahabu aanguke na kukutana na hukumu yake. Naam, na tunataka kuamini kwamba ukweli, bila shaka, ni bora kuliko hadithi za kubuni, lakini inaonekana kuna baadhi ya visa ambapo uongo unaosemwa kwa nia njema ni mzuri zaidi kuliko kujaribu tu kusema au kusema jambo ambalo ni kweli lakini linaumiza. Biblia mara nyingi huwalaani watu wanaotumia uongo kuwadhuru wengine.

Hili ni jambo la kawaida sana katika maandiko, Zaburi, na Mithali katika kitabu cha Yeremia. Uongo hushutumiwa mara kwa mara. Kwa hivyo tuna wazo la mbinu ya uchunguzi wa kimatibabu.

Tuna swali la kimaadili, swali la kimaadili. Vipi kuhusu suala la mahusiano ya kibinadamu linalohusika hapa? Mambo ya Walawi 19, katika kutoa maoni na kupanua amri hii maalum, inatuambia, Usiende miongoni mwa watu kama mchongezi au kama msengenyaji, tunaweza kusema. Tunazungumzia nini hapa? Neno la Kiebrania linalotafsiriwa kama "usengenyaji katika mstari huu ni rakil."

Rakil inaweza kurejelea simulizi ya uongo au inaweza kurejelea simulizi ya kweli. Kwa hivyo ikiwa mtu anamsengenyaji mtu, si lazima iwe ni kitu cha uongo ili iwe ya kuumiza. Msengenyaji hufichua siri, lakini roho ya kuaminika huweka jambo siri.

Hilo ndilo neno lile lile pale, rakil, umbo la nomino badala ya umbo la kitenzi hapa. Lakini Mithali 16:28, mkorofi hupanda ugomvi, na msengenyaji hutenganisha marafiki wa karibu. Wanawatenganishaje marafiki wa karibu? Kwa kufichua mambo

ambayo hawangepaswa kuyafichua, mambo ambayo yangewekwa siri na kuwa siri zaidi.

Kwa hivyo baadhi ya ukweli ni bora ujifiche mwenyewe. Hata kama ni kweli, bado unaweza kutumika kuwadhuru watu wengine. Kwa hivyo tena, nadhani tafsiri kali ya hili inarejelea uongo, ambao hauzingatii ushuhuda mzima wa kibiblia kuhusu kile kifungu hiki kinazungumzia.

Haimaanishi tu uongo, bali pia inarejelea umbea. Na kama hutachukua neno langu, vipi kuhusu neno la Yesu? Mathayo sura ya 15, mstari wa 19, kwa maana moyoni hutoka mawazo mabaya, mauaji, sawa, amri 10, sivyo? Uzinzi, sawa, uasherati. Naam, hilo pia liko katika amri 10.

Wizi, amri 10, ushuhuda wa uongo, na kashfa. Kwa hivyo Yesu anaenda zaidi ya wazo la ushuhuda wa uongo, na anapanua amri ya tisa ili kujumuisha sio tu uwongo na kiapo cha uongo, bali pia uvumi. Umbea unaweza kuwa na athari mbaya sana.

Watu wanaonekana kupendelea umbea kuwa wa uongo badala ya kuwa halisi au wa kweli au kitu kama hicho. Lakini wakati mwingine watu hawaelewi jinsi tatizo hilo linavyoweza kuota mizizi. Watu wengi hufurahia umbea kwa sababu kadhaa.

Lakini babu yangu alikuwa mchungaji muda mrefu uliopita, na katika moja ya makanisa aliyohudumu, mwanamke mmoja alikuwa akiwaambia kila mtu kanisani ambaye angemsikiliza kuhusu jinsi ilivyokuwa ya kutiliwa shaka kwamba dada Gert alikuwa akipata usafiri wa kurudi nyumbani na Mchungaji Haskins kila Jumapili na kila Jumatano usiku baada ya mkutano wa maombi. Ilionekana kama walikuwa wapole sana, sivyo? Hatimaye uvumi huo ulifika masikioni mwa babu yangu, na akaarifu kanisa lote kwamba haikuwa yeye aliyekuwa akimpeleka dada Gert nyumbani, bali ni mkewe, bibi yangu, ambaye alikuwa akimpeleka dada Gert nyumbani. Naam, unajua, hata siku hizo, hilo halikuzuia uvumi na uvumi kwa sababu sasa, bila shaka, ilikuwa bibi yangu ambaye alikuwa akicheza na dada Gert.

Babu yangu aliishia kuondoka kanisani hapo. Hakuweza kufanya chochote pale. Huduma ilidhoofishwa na mwanamke aliyependa kusikika kama anajua na alipenda kusambaza hadithi.

Na, unajua, tunajiuliza, kwa nini watu hupenda kusengenywa? Ni nini kinachowafanya watu wapende kufanya mambo haya? Kwa kweli kuna tafiti kadhaa ambazo zimefanywa kuhusu hili, na ni nini kitakachosababisha uvumi kuenea haraka, ni aina gani ya mambo yanayozuia uvumi, lakini ndio, na ni nini kitakachowafanya watu waamini uvumi, na kuna matokeo kadhaa ya kuvutia. Sitayazungumzia yote hapa kwa sababu yanahusu uwanja wa Biblia yenyewe, lakini inaonekana kuna hisia miongoni mwa watu kwamba kushiriki uvumi huo kwa namna fulani kunawafanya wawe wa pekee, na kuwatofautisha na watu wengine. Charles Allen aliandika kitabu miaka

kadhaa iliyopita kiitwacho God Psychiatry , na walikuwa na maoni ya kuvutia sana katika kitabu hicho.

Na moja ya uchunguzi, ambao unasumbua na kukufanya ufikiri wakati mwingine midomo yako inapokunjamana, alisema, akili nzuri huzungumzia mawazo, akili za wastani huzungumzia mambo, na akili ndogo huzungumzia watu wengine. Nadhani kuna hekima nyingi na ukweli kidogo katika maoni hayo hapo. Je, umewahi kufikiria jinsi uvumi ulivyoenea? Labda unakumbuka tangazo hili; lilikuwa mwanzoni mwa miaka ya 1980.

Kulikuwa na tangazo la shampoo, na sitawapa uidhinishaji hapa, lakini unaweza kukumbuka hili. Lakini hata hivyo, ndivyo tangazo linavyosema, niliwaambia marafiki wawili kuhusu shampoo ya Sub-Z na wakawaambia marafiki wawili na kadhalika na kadhalika na kadhalika. Naam, niliamua kufanya hesabu kidogo siku moja, na mara kwa mara, mimi hufanya hivyo.

Lakini niliamua hivyo ili kujua kama mtu mmoja atamwambia mtu Jumapili kuhusu shampoo yake na mtu huyo na mtu mwingine, watawaambia marafiki wawili kisha kila mmoja wa marafiki hao atatoka na kuwaambia marafiki wawili Jumatatu na kila mmoja wa watu hao atawaambia marafiki wawili Jumanne na kila mmoja wao atawaambia marafiki wawili Jumatano, na kadhalika, na kadhalika. Ni watu wangapi wangejua hadithi hiyo mwishoni mwa wiki mbili? Ni watu wangapi wangejua kuhusu shampoo ya Sub-Z? Labda mtu angeweza kufanya hesabu kichwani mwake haraka sana. Kwa kweli ilinibidi niangalie takwimu na mambo yote hayo.

Lakini idadi ni 31,967. Ikiwa kila mtu atawaambia watu wawili tu uvumi, ndani ya wiki mbili, karibu watu 32,000 wamesikia hadithi hiyo. Na hiyo ni kwa kila mtu kuwaambia watu wawili tu.

Katika mwezi mmoja, jiji lote la Chicago litakuwa limesikia hadithi hiyo. Hiyo ndiyo nguvu ya kengele. Unajua, kwa hivyo sasa fikiria kama ingekuwa kitu chenye juisi sana, unajua, si kitu ambacho, unajua, tu, unajua, hei, angalia shampoo yangu mpya, lakini uvumi fulani wenye juisi sana.

Je, mtu ataridhika kuwaambia watu wawili tu? Hapana, itaenea haraka. Na ni uharibifu kiasi gani unaoweza kufanywa na mtu kushiriki habari za uharibifu? Nataka tu kukujulisha, mpendwa, ili uweze kuomba. Marabi walikuwa na hadithi ya kuvutia sana kuhusu aina hii ya hali, hadithi ambayo inaonyesha aina ya athari ambayo uvumi unaweza kuwa nayo.

Kwa hivyo hadithi inapoendelea, kuna mtu anayeitwa Yaakov. Alimkasirikia sana rabi wa eneo hilo kwa jambo fulani. Kwa hivyo aliamua kuanzisha uvumi kuhusu rabi huyo.

Siku chache baadaye, mtu ambaye Yaakov hakumjua vizuri alimjia Yaakov barabarani, na akamvuta Yaakov kando na kumwambia, Yaakov, umesikia kuhusu jinsi rabi wetu alivyo mlevi? Naam, wakati huu, Yaakov, akisikia uvumi wake mwenyewe, anaanza kuhisi hatia kidogo. Na kwa hivyo aliamua kwamba labda ajaribu kurekebisha. Kwa hivyo alimkaribia rabi wake, na akamwomba rabi msamaha.

Rabi anasema, Nitakusamehe, mwanangu, lakini ili usamehewe na Mungu, itabidi ufanye kitendo cha toba. Utalazimika kufanya kazi ambayo itaonyesha jinsi unavyojuta. Na sehemu ya kwanza ya toba yako ni hii.

Unapaswa kuchukua mto, mto mpya mkubwa wa manyoya, na unapaswa kuukata na kuondoa manyoya yake. Na kisha utachukua manyoya hayo na utaweka moja kwenye mlango wa kila nyumba katika mji ambapo uvumi wako umeenea. Kisha, baada ya siku nne, utanirudia, nami nitakupa toba yako iliyobaki.

Kwa hivyo, Yaakov, akiwa ametubu sana, alifuata maagizo. Anachukua mto na kuukata, na anaweka unyoya mmoja kwenye kila mlango. Alijua kufikia sasa kila mtu mjini alikuwa amesikia uvumi huo.

Na kwa hivyo alikuwa na uhakika kabisa kwamba alihakikisha kwamba manyoya yalikuwa kwenye kila mlango. Na kisha siku ya kwanza ikafika na kupita, na kisha siku ya pili na ya tatu, kulikuwa na dhoruba, lakini siku ya nne ilikuwa nzuri na yenye jua. Na kwa hivyo Yaakov alirudi nyumbani kwa rabi na kugonga mlango wa rabi.

Rabi anafungua, na Yaakov anasema, Nimefanya kama ulivyoamuru, Rabi. Sasa, nusu ya pili ni nini? Nusu ya pili ya toba yangu. Na Rabi anajibu, na akasema, Sasa mnapaswa kwenda kukusanya manyoya hayo yote, na nyote mnapaswa kuyarudisha tena na kutengeneza mto kama ulivyokuwa hapo awali.

Na Yakobo akashtuka, akasema, Rabi, ulichoomba hakiwezekani. Anasema, Unachosema hakiwezi kufanywa. Hakuna njia ninayoweza kutengeneza mto kama ulivyokuwa hapo awali.

Hakuna njia ambayo uharibifu unaweza kurekebisha. Kufikia sasa, manyoya yametawanyika kote. Na rabi anasema, Na sasa mwanangu, unajua maneno yako yamenifanya nini.

Maneno yako yameenea mbali sana, na uharibifu walioufanya hauwezi kamwe kurekebisha. Umbea ni shughuli ya kufurahisha, na watu wengi wanafikiri haina madhara. Lakini tunahitaji kuwa waangalifu kuhusu tunachosema kuhusu watu, si kuhusu uongo tu na si kuhusu ukweli nusu ambao unaweza kuharibu sifa ya mtu.

Tunahitaji hata kujali ukweli tunaoung'unika, ukweli ambao unaweza kuwa bora zaidi tukiuficha kwa sababu maneno yetu yanaweza kupepea na kuruka hadi mahali

ambapo hatukuwahi kutarajia au yanaweza hata kurudi nyumbani kulala, na kuishia kurudi nyumbani kwetu na kutuletea aibu katika mchakato huo. Yesu alituonya, "Mtatoa hesabu ya kila neno lisilo na maana. Siwezi kujizuia kuamini kwamba hii ndiyo kanuni kuu nyuma ya amri hii ya tisa."

Kanuni, si tu ya kutojidanganya wenyewe mahakamani, bali kanuni kubwa zaidi ya kuwa makini kuhusu jinsi tunavyotumia maneno yetu na jinsi maneno hayo yanavyoweza kuwadhuru majirani zetu.

Huyu ni Dkt. Anthony J. Tomasino na mafundisho yake kuhusu Amri Kumi. Hii ni kipindi cha 10, Amri ya 9 - Hakuna Shahidi wa Uongo.